PEDAGOGIK TEXNOLOGIYANING METODOLOGIK VA NAZARIY ASOSLARI

Olimova D.Sh.
Rustamova G.A.
Urganch davlat tibbiyot instituti
https://doi.org/10.5281/zenodo.20032642

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada pedagogik texnologiya fanining nazariy-metodologik asoslarining shakllanishi va rivojlanish bosqichlari tahlil qilinadi. Unda pedagogik texnologiya tushunchasining mazmun mohiyati, uning ta'lim jarayonidagi ilmiy asoslari hamda zamonaviy pedagogik yondashuvlar bilan integratsiyalashuvi yoritilgan. Shuningdek, ta'lim tizimini takomillashtirishda pedagogik texnologiyalarning metodologik ahamiyati, innovatsion ta'lim muhitini yaratishdagi o'rni va samaradorlikni oshirish imkoniyatlari ko'rsatibberiladi. Maqolada pedagogik texnologiya fanining rivoji jamiyat ehtiyojlari va ta'lim islohotlari bilan uzviy bog'liqlikda ochib berilgan.

Kalit so`zlar: pedagogiktexnologiya, nazariyasoslar, metodologiya, ta'lim jarayoni, innovatsion yondashuv, pedagogik tizim, ta'limsamaradorligi, zamonaviy ta'lim.

ANNOTATION

This article analyzes the formation and stages of development of the theoretical and methodological foundations of the discipline of pedagogical technology. It highlights the essence of the concept of pedagogical technology, its scientific foundations in the educational process and its integration with modern pedagogical approaches. It also shows the methodological importance of pedagogical technologies in improving the education system, their role in creating an innovative educational environment and the possibilities of increasing efficiency. The article reveals the development of the discipline of pedagogical technology in its inextricable connection with the needs of society and educational reforms.

Keywords: pedagogical technology, theoretical foundations, methodology, educational process, innovative approach, pedagogical system, educational efficiency, modern education.

АННОТАЦИЯ

В данной статье анализируются формирование и этапы развития теоретических и методологических основ дисциплины педагогической технологии. Выделяется сущность концепции педагогической технологии, её научные основы в образовательном процессе и интеграция с современными педагогическими подходами. Также показана методологическая значимость педагогических технологий в совершенствовании системы образования, их роль в создании инновационной образовательной среды и возможности повышения эффективности. Статья раскрывает развитие дисциплины педагогической технологии в её неразрывной связи с потребностями общества и образовательными реформами.

Ключевые слова: педагогическая технология, теоретические основы, методология, образовательный процесс, инновационный подход, педагогическая система, эффективность образования, современное образование.

KIRISH

Dolzarbligi: Zamonaviy ta'lim jarayonida pedagogik texnologiyalarni qo'llash ta'lim sifatini oshirish, o'quv jarayonini tizimli va samarali tashkil etish imkonini beradi. Pedagogik texnologiya fani esa ta'lim jarayonidagi nazariy va amaliy yondashuvlarni birlashtirib, ularni

ilmiy asoslarda ishlab chiqish va tatbiq etishga xizmat qiladi. So‘nggi yillarda pedagogik texnologiyalarning nazariy-metodologik asoslari doimiy ravishda rivojlanib, innovatsion ta’lim yondashuvlari bilan boyitilmoqda.[1] Shu bois, pedagogik texnologiya fanining shakllanishi va rivojlanish bosqichlarini o‘rganish, uning metodologik tamoyillarini chuqur tushunish ta’lim tizimini takomillashtirish va o‘quv jarayonini samarali tashkil etishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Pedagogik texnologiya tushunchasi XX asrning o‘rtalarida pedagogika va psixologiya sohalarida ilmiy izlanishlar natijasida shakllangan. Dastlab u ta’lim jarayonini tizimli ravishda tashkil etish, o‘quv jarayonida samaradorlikni oshirish va maqsadga yo‘naltirilgan metodlarni aniqlash vositasi sifatida qaralgan. Pedagogik texnologiyaning dastlabki bosqichida e’tibor ko‘proq o‘quv materiallarini tizimlash, dars jarayonini standartlashtirish va o‘quvchi faoliyatini boshqarish usullariga qaratilgan. Keyingi rivojlanish davrida pedagogik texnologiya kontseptsiyasi kengayib, nafaqat metodik vositalar, balki ta’lim jarayonining nazariy asoslarini ham o‘z ichiga olgan. Bu bosqichda pedagogik texnologiya ilmiy-tadqiqot yondashuvlari, psixologik nazariyalar va informatika texnologiyalari bilan integratsiyalashib, ta’limning interaktiv va individual yondashuvlarini yaratishga imkon berdi. Zamonaviy bosqichda pedagogik texnologiya innovatsion yondashuvlar, digital platformalar va masofaviy ta’lim imkoniyatlarini qo‘llash orqali o‘quv jarayonini shaxsga yo‘naltirilgan, samarali va moslashuvchan tizimga aylantirmoqda. Shu bilan birga, pedagogik texnologiyaning rivoji doimiy ravishda jamiyat ehtiyojlari, ta’lim siyosati va global ta’lim standartlariga moslashish bilan izohlanadi. Pedagogik texnologiya ilmiy asoslangan ta’lim jarayonini yaratishga xizmat qiluvchi nazariy va metodologik yondashuvlarni o‘z ichiga oladi. Uning nazariy asoslari psixologiya, pedagogika va ijtimoiy fanlar natijalariga tayangan holda ta’lim jarayonini tizimli, maqsadga yo‘naltirilgan va samarali tashkil etishga yordam beradi. Ilmiy yondashuvlar o‘quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish, interaktiv va faol o‘qitish metodlarini qo‘llash, ta’lim samaradorligini o‘lchash va doimiy takomillashtirishga qaratilgan. Shu bilan pedagogik texnologiya fanining nazariy-metodologik asoslari ta’lim jarayonining samaradorligini oshirishda poydevor vazifasini bajaradi.Ta’lim jarayonida an’anaviy va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni uyg‘unlashtirish samarali natijaga erishishda muhim ahamiyatga ega.

Pedagogik texnologiyaning samarali qo‘llanilishi uning metodologik tamoyillariga bog‘liq.

Birinchi tamoyil – maqsadga yo‘naltirilganlik, ya’ni ta’lim jarayoni oldindan belgilangan natijalarga erishishga xizmat qilishi kerak.

Ikkinchisi – tizimlilik va izchillik, ya’ni o‘quv jarayoni bosqichma-bosqich, mantiqiy tartibda tashkil etilishi zarur.

Uchinchi tamoyil – individualizatsiya, ya’ni o‘quvchilarning qobiliyatlari, bilim darajasi va qiziqishlariga moslashgan metod va vositalardan foydalanish.

To‘rtinchi tamoyil – aktiv o‘qitish va o‘rganish, bunda o‘quvchilar faol ishtirok etadi, tajriba va interaktiv metodlar qo‘llaniladi.

Beshinchi tamoyil – natijaviylik va baholash, ya’ni o‘quv jarayonining samaradorligi muntazam ravishda baholanishi va kerak bo‘lsa, takomillashtirilishi lozim.

Shu metodologik tamoyillar pedagogik texnologiyani ilmiy asoslangan, tizimli va natijaga yo‘naltirilgan tarzda tatbiq etishga imkon beradi. An’anaviy texnologiyalar o‘quv materiallarini tizimli berish, nazariy bilimlarni mustahkamlash va tartibni ta’minlashga xizmat qilsa, zamonaviy texnologiyalar interaktiv, innovatsion va individual yondashuvni ta’minlaydi. Ularning uyg‘un qo‘llanilishi o‘quvchilarning faolligini oshiradi, bilimlarni chuqurroq o‘zlashtirishga yordam beradi va ta’lim jarayonini shaxsga yo‘naltirilgan tizimga aylantiradi. Pedagogik texnologiya fanining rivojida innovatsion yondashuvlar ta’lim jarayonini yangilash va

samaradorligini oshirishning asosiy omili hisoblanadi. Bu yondashuvlar interaktiv metodlar, masofaviy ta’lim platformalari, multimediya vositalari va sun’iy intellekt texnologiyalarini qo‘llash orqali o‘quv jarayonini individualizatsiyalash va moslashuvchan qilish imkonini beradi. Innovatsion pedagogik texnologiyalar o‘quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi, ijodiy va tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi hamda ta’lim sifatini yangi bosqichga olib chiqadi.

Ta’lim islohotlari doirasida pedagogik texnologiyalar o‘quv jarayonini modernizatsiya qilish, o‘qitish metodlarini yangilash va ta’limning samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ular o‘quv dasturlarini zamon talablariga moslashtirish, o‘quvchilarni faol bilim olishga jalb qilish va pedagogik jarayonni tizimli ravishda boshqarish imkonini beradi. Shu bilan birga, pedagogik texnologiyalar ta’lim sifatini baholash va doimiy takomillashtirish mexanizmlarini yaratishda ham asosiy vosita sifatida xizmat qiladi.Xulosa. Maqolada pedagogik texnologiya fanining ta’lim tizimidagi o‘rni va ahamiyati hamda uning nazariy-metodologik asoslari tahlil qilindi. Ta’lim jarayonida pedagogik texnologiyalar o‘quv faoliyatini tizimli, samarali va maqsadga yo‘naltirilgan tarzda tashkil etishga xizmat qilishi, shuningdek, innovatsion yondashuvlar orqali o‘quvchilarning individual imkoniyatlarini hisobga olish va interaktiv metodlarni qo‘llash imkoniyatlarini yaratishi ta’kidlandi. Pedagogik texnologiyaning rivoji an’anaviy va zamonaviy metodlarning uyg‘unlashuvi, ilmiy yondashuvlarning tatbiqi va ta’lim islohotlari bilan uzviy bog‘liqlikda amalga oshiriladi. Shu bilan birga, pedagogik texnologiyalar ta’lim sifatini oshirish, o‘quv jarayonini yanada samarali va moslashuvchan qilishda muhim vosita sifatida xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Asimov, A. M. Innovatsion ta’lim texnologiyalari. Toshkent: Fan va Texnologiya, 2019. – 184 b.
2. Azizxo’jayeva, N. N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. Toshkent: — , 2003. – 171 b.
3. Ergasheva, M. A., Shaydullayeva, K. S. Yangi pedagogik texnologiyalar va o‘qitishda innovatsiyalar. Zamonaviy fan va ta’lim yangiliklari jurnal, 2024. – 5–16 b.
4. Karimov, I. A. Pedagogik texnologiyalar va o‘qitish metodlari. Toshkent: O‘qituvchi nashriyoti, 2020. – 112 b.
5. Mamasoatov, D. R. “Types of pedagogical technology and lesson modules”. Educational Research in Universal Sciences, 2024. – 43–55 b.
6. Raximov, O. D., Turg’unov, O. M., Mustafaev, Q. O., Ro‘ziev, H. J. Zamonaviy ta’lim texnologiyalari. Toshkent: Fan va Texnologiya nashriyoti, 2013. – 200 b.
7. Tolipov, O‘. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent: Innovatsiya-Ziyo, 2019. – 276 b.